



ESSZÉPÁLYÁZAT- 2016/2017
TANULMÁNYI VERSENY

Pályázó neve: *Szegedi Katalin*

[Sipkay Barna Kereskedelmi, Vendéglátóipari, Idegenforgalmi Szakgimnázium, Nyíregyháza]

Dolgozata címe: *Erőszak – kicsiben és nagyban*

Felkészítő tanár: *Juhász Myrtil*

Értékelő oktató: *Dr. Makai Péter, adjunktus*

[ME Filozófiai Intézet]

Értékelési szempontok:

- A. Felépítés és kivitelezés [max. 5 pontból 4 pont]
- B. Érvelés, következetesség, tárgyi megalapozottság [max. 5 pontból 3 pont]
- C. Formai, stiláris és nyelvi jelleg [max. 5 pontból 4 pont]
- D. Önállóság és eredetiség [max. 5 pontból 3 pont]

Javasolt pontszám*: 20 pontból Σ 14 pont.

Írásbeli értékelés

A szerző a *verbális*, a *pszichikai* és a *fizikai erőszak* különböző területeken (a családban, az iskolában, a nőekkel való bánásmód során, a vallások/kultúrák érintkezésekor, illetve a szélsőséges politikai rendszerek/ideológiák gyakorlatában) felmerülő megnyilvánulási módjainak vázlatos áttekintésére vállalkozott, amelyhez bőségesen felhasznált a világhálón felelhető forrásanyagokat is. E szerteágazó és önmagukban is óriási tematikát képviselő területek egyetlen dolgozat keretein belül történő koherens összefoglalása meglehetősen nehéz feladat. Feltehetően ezzel magyarázható, hogy a pályamunka háttérét alkotó alapfeltevések tisztázására, az ezekkel összefüggő filozófiai-etikai kérdések átgondolására, illetve egy személyes állásfoglalás világos kiépítésére szerzőjének már nem maradt elég ideje. Például meglehetősen nehéz kérdés, hogy amennyiben az erőszak bizonyos formái egy adott kultúrán belül természetes és legitim jelenségnek számítanak, akkor mennyiben lehet jogos egy másik kultúra nézőpontján keresztül az ezt értékelő/elítelő/kritizáló ún. normatív beszéd- és szemléletmód? Elítélhető-e például – és milyen alapon – a kínai kultúrában még a múlt század

* Kitöltése nem kötelező, a számszerűsített érték pusztán a munka előzetes-tájékoztató kiértékeléseként funkcionál.

közepén is természetes magától értetődőséggel alkalmazott *lábalkötés* hosszas testi-lelki szenvedést okozó, ám az érintettek számára egyfajta társadalmi presztízzsel is járó gyakorlata?

A szerző számos ponton olyan történeti hipotézisre hivatkozik, amelyek igazsága korántsem magától értődő. A történeti idő múlásával vajon valóban egyre emelkedne a társadalomban érvényesülő erőszak és agresszió aránya? Számos területen mintha épp az ellenkező tendenciának lennének a szemtanúi – a nyugati kultúrában legalábbis sorra diszkreditálódnak olyan tevékenységek és bánásmódok, amelyek korábban az erőszak egy legitim formáját képviselték, ami persze nem zárja ki azt a lehetőséget, hogy korábban ismeretlen vagy illegitimnek számító erőszakfajták ne érvényesülhettek, vagy épp azt, hogy bizonyos területeken a statisztikai adatok valóban egy bizonyos erőszak típus terjedését regisztrálják.

„[M]int tudjuk, a hölgyeket a múltban még emberszámba sem vették.” – olvassuk a dolgozat 7. oldalán. A modern történeti-antropológiai kutatások például cáfolni látszanak ezt az elgondolást rámutatva arra, hogy a *nemek közötti feltűnő egyenlőtlenség* a korai urbanizációval áll összefüggésben, tehát az emberiség civilizáció előtti őstörténetét is magába foglaló össztörténetéhez képest viszonylag új fejlemény, amely a halászó-vadászó-gyűjtögető kultúrákban feltehetően ismeretlen volt. Ismerünk matriarchális társadalmakat etc.[†]

Egy további következtetésre szeretném felhívni a figyelmet: „Egyesek szerint a Koránt a „bűnözők kézikönyvének” is lehet hívni, de ez csak néhány radikális iszlám hívő félreértelmezésének következménye.” (p. 8.) A mondat értelme szerint léteznek olyan iszlám hívők, akik a *Koránt* a „bűnözők kézikönyvéként” olvassák. Feltehetően nem ezt akarta mondani a szerző, hiszen ebben az esetben maga a hívő követné el Istene káromlását.

A munka záró gondolatsora optimista kicsengésű: az erőszak visszaszorításával az élet jobbá tehető. Mélyen egyetértek ezzel a szép gondolattal, legalábbis, ha nem a történelem dimenzióját, hanem a cselekvő személy életének perspektíváját rendelem mellé, és azt is hozzáteszem, hogy a jó és a rossz világos azonosíthatósága és megkülönböztethetősége korántsem olyan könnyű egy alapvetően árnyalt, korántsem csak fekete vagy csak fehér világban, mint ahogyan azt elsőre gondolnánk!

Összegzésképp: nehéz feladatra vállalkozó, kidolgozásbeli egyenetlenségekkel terhelt, ígéretes lehetőségeket hordozó dolgozat. Munkájához ezen a téren további erőt és sikereket kívánok!

Kelt: *Miskolc*, 2017. március 13.

Makai Péter PhD s. k.
adjunktus

[†] Hamis, sztereotip beállítás, ha történelmet mindenféle kontextuális beágyazottságtól mentesen a női alávettség történeteként aposztrofáljuk; többek között azért is, mert a premodern társadalmak kultúrájában gyakorlatilag mindkét nem tagjait – nőket, férfiakat egyaránt – fogva tartotta a rendi helyzet és a szerepelvárás „halálos ölelése”. Továbbá, ahol a nemek között a kölcsönös függés és egymásra utaltság helyzete áll fenn, ott nincs értelme *egyirányú, kizárólagos és feltétel nélküli alárendeltségről* beszélni – hacsak egészen kivételes helyzetekben nem. Ha teszük, ha nem, a történelmet a két nem együtt, a felelősségen közösen – ha talán nem is egyenlő arányban – osztozva alkotta olyanná, amilyenné lett. A nő a maga reális alávettségét az élet más területén kisajátított hatalommal kompenzálta, amiként a férfi a maga reális hatalmát az élet más területein elviselt kényszerű alávettséggel fizette meg. Lásd példaként *Madách* gyönyörű drámáját, *Az ember tragédiáját!* Aki ezzel nem számol, hamis és sematikus képet fest a nemek történetéről! Minthogy az egyéni preferenciák különbözőek, hamis a nemek közötti egyenlőtlenség olyan beállítása is, amely szerint az igazságtalanságot érvényesítő állapotok/gyakorlatok kizárólagos kárvallottjai a nők, egyedüli haszonélvezői pedig a férfiak. A társadalmi nemükkel összefüggő elvárások egy részétől valójában férfiak és nők bizonyos csoportjai egyaránt szenvednek vagy szenvedhetnek. Természetesen nem tagadható el a nemek közötti hátrányos megkülönböztetés felszámolására irányuló törekvések jogossága, ám mindezt ki kell egészíteni a kérdés differenciált, sztereotípiáktól mentes szemléletével!
